

Lélekemelő

pszichiáterek egymás között

*Nobel-díjas vörös
buggyos nadrágban*

*Svédországba
„szakadt lélek”*

Egy bűn anatómiája, avagy
miért tűnt el az OPNI?

*„Gyerünk, menjünk
vendégségbe...”*

képek
hangulatok
könyvek

Tartalom

Lélekemelő

A Psychoeducatio-
Léleknevelés Alapítvány
és az EGIS szakmai-
kulturális magazinja a
Magyar Pszichiátriai
Társaság támogatásával.

ISSN 2061-4187

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szaktanácsadó:

Füredi János,
Kurimay Tamás és
Harmatta János

Koordinátor:

Turjányi Katalin

Munkatársak:

Boszán Eta,
Bulla Bianka,
Vámos Éva és
Csák Elemér

Tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

**A lap orvosok és egészség-
ügyi szakdolgozók számára
készül, terjesztik:**

az EGIS orvoslátogatói,
beszerezhető a Léleknevelés
Alapítvány – XII. ker. Szilágyi
Erzsébet fasor 22.
Tel.: 275-2452 –, illetve a
Magyar Pszichiátriai Társaság
– II. ker. Hűvösvölgyi út 75/a.
Tel.: 275-0000 – titkárságán.

KONFERENCIA

Lélekemelő – Live

4

APÁK

Nobel-díjas vörös buggyos nadrágban...

8

FIÚK

Aki az „agyunkra” megy

10

AKTUÁLIS

Egy bűn anatómiája, avagy miért tűnt el az OPNI?

12

SZÍNHÁZ

Mindenki főszereplő a saját életében

15

FILM

A bőrön is áthatol

16

ZENE

Zeneterápia gitárral és Szélrózsával...

17

RENDEZVÉNY

„Gyerünk, menjünk vendégségbe...”

18

AZ ÚT ELEJÉN

Ákos nem szokott megsértődni...

20

HATÁRON TÚL

Egy Svédországba „szakadt lélek”

22

ÍZEK-ILLATOK

A bor szimpóziuma

24

ELISMERÉS

Harmadszor is Business Superbrands az EGIS

26

Kedves Olvasó!

Egy színésznőtől megkérdezték, hogy hány éves, mire mosolyogva így válaszolt: „Magam sem tudom, hiszen a korom attól függően, hogy ki kérdezi percről-percre változik.” Nos, egy folyóirat esetében nincs ok a szemérmeskedésre: született 2009 januárjában, Füredi János, Harmatta János és Oláh Péter bábáskodásával. Persze, a Lélekemelőről beszélek. Június 4-én és 5-én Szegeden egy tudományos konferencián kelt életre a lap a pszichiáter szakma előtt a Lélekemelő-live keretében. Mondhatnám, hogy alapításával kapcsolatban csak a szépre emlékezem, de nem teszem. Egyrészt, mert nem vagyok még olyan idős, hogy erre hivatkozzak, másrészt mert valahányan szegényebbek lennénk a műhelymunka, a jobbító szándék érdekében sziporkázó izgalmas viták nélkül. Itt van mindjárt a névadás.

Lélekemelő, Lélekmelegítő, Transzmitter. Hárman, három névre voksoltunk, és igen nagy szenvedéllyel védte ki-ki a saját álláspontját. A vitát végül egy telefon döntötte el. Megállapodtunk abban, hogy Füredi János felhívja a szakma egyik nagyszonyját, és elfogadjuk azt a nevet, amire ő szavaz. És ma már a Lélekemelő hetedik számánál tartunk. A munkatársaim pontosan tudják már – sokat harcoltunk kezdetben –, hogy ezek nem a szokásos terminus technikusokra épülő orvos cikkek, hanem egy kicsit az önök munkájához hasonlatos mélyinterjúk, ahol megnyílik az ember. A tördelőszerkesztőnkől meg gyakran kérek egy csésze teát, egy zongorát, egy éppen lapozott könyvet, egy Káma Szútra részletet grafikában, fotóban – és van még ezer apró ötletem –, hogy ne csak a szöveg, a tartalom, a forma, az esztétikum is figyelemre méltó legyen.

Háziasszonyként azt is elmondtam volna a konferencián – ha nem érzem az idő szorítását – hogyan kerültem kapcsolatba Önökkel. Persze, rádiósként számos pszichiátriával foglalkozó műsort készítettem, de a szó elszáll, az írás megmarad. 2000-ben könyvet írtam Krasznai Évával azokról a pótolhatatlan több generációs tapasztalatokról, amik az országos intézetekben felhalmozódtak. Talán emlékeznek rá: először Gógl Árpád minisztersége idején akarták megszüntetni az országos intézeteket, azaz közhasznú társasággá összevonni őket. A miniszteri előterjesztést 2000-ben kellett volna megszavaznia a parlamentnek. Nos, Nyári Istvánék – akkoriban ő vezette az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézetet – gondoltak egy nagyot és merészet, és a tíz intézet felkért a riportkötet elkészítésére. Eckhardt Sándor írta az előszót, idézem utolsó mondatát: „Csak remélni lehet, hogy a következő fejezet fokozatos átalakulás és nem ésszerűtlen rombolás lesz.” Lobbikönyvünkkel akkor sikerült megállítani a rombolást, hiszen minden egyes országgyűlési képviselő parlamenti asztalán ott díszelgett a könyv éppen a szavazás napján. Mára nincs OPNI, betagozódott a Péterfybe az Országos Traumatológiai Intézetbe, eltűnt a palettáról az Országos Heamatológiai és Immunológiai Intézet is.

De térjünk vissza a Lélekemelőre. Ha jellemeznem kellene, azt mondanám, hogy társasági lap. A szó szoros értelmében. Szakma, csapat és közösségépítő, kommunikációs hiátusokat pótló, kulturális pezsgést hozó, nyitott szellemiségű, kicsit bulváros stílusban feltáruolt tartalmú folyóirat. Emlékszem az első szerkesztőségi ülések aggályaira. Vajon vállalhatjuk-e annak a felelősségét, hogy elindítunk egy lapot? Lesz-e elég téma? Hát lett. Önök könyveket, verseket írnak, zenét szereznek, remekül citeráznak, falvédőt gyűjtenek, gourmand módjára főznek és sütnek, képeket varázsolnak a vászonra, Árpád-kori rotundák után bóklásznak, filmajánlót ír-

nak, úgy ismerik a finom borokat akárcsak egy sommelier, kortárs galériát alapítanak, színpadon játszanak, de nem fogom felsorolni mind a hat periodika tartalmát. Merthogy a Lélekemelő nem kis büszkeségünkre ISSN számot kapott a Nemzeti Kulturális Örökségvédelmi Hivaltól, köteles példányát lefűzik az Országos Széchényi könyvtárban, azaz a hivatalosan bejegyzett folyóiratok táborát gyarapítja. Reméljük még jó sokáig.

B. Király Györgyi

Lélekemelő – Live

Nem gondoltuk hogy eljön majd az idő, amikor a lapban előbukkanó események felélednek, az izgalmas interjúk, riportok szereplői kilépnek a sorok közül, és megjelennek a pulpituson. Mondjuk a szegedi Forrás Hotel emeleti termében. A Lélekemelő létrejöttéért köszönet Önöknek, és köszönet az EGIS-nek. Utóbbinak a konferencia szervezéséért is. A 6 számból válogatott 4 cikk nyomán 4 remek előadás várta a Szegedre érkező pszichiátereket egy szűkre szabott tudományos konferencián. Mert ma már tudjuk, hogy küszködtünk az idővel, hogy talán hosszabbra is lehetne tervezni a folyóirat következő élő bemutatkozását.

Köszöntőt mond
Oláh Péter, az EGIS
marketing igazgatója

A Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Pszichiátriai Klinikájának tanszékvezető egyetemi tanára **Janka Zoltán** nem jön zavarba ha Donizetti lueszéről kell beszélnie – emlékezzenek csak vissza a lapban is megjelent „Mi volt Donizetti baja: kedélyzavar, luesz

vagy Barbaja?” című előadására – de akkor sem, ha Elme mater címmel posztgraduális tudományos továbbképző programot kell szerveznie, vagy éppen a heraldika rejtelmeibe avatja be hallgatóit, ahogyan Szegeden tette. Gyönyörű városképek, épületek, címerek váltják egymást a vetítövászonon. Tudták, hogy a mór-arab-mediterrán elemekkel vegyített szecessziós stílusú szegedi Új Zsinagógát 1900–1902 között építették Baumhorn Lipót tervei alapján? Felvillan a hódmezővásárhelyi Simonpalota, Somogy vármegye címere, aztán a Kaposvári színház épülete. Bartók zenéjébe hallgatunk bele, egy Bartók Bélának írt Juhász Gyula verset olvashatunk közben. Aztán egy letűnt világ képei kelnek életre. A szegedi telepítésű, Magyarország első egykori tisztí üdülőjeként nyilvánított, mára eltűnt Kamaráserdő története. Trianont követően itt minden az enyészeté lett, a II. Világháború

B. Király Györgyi a
konferencia háziasszonya

utáni időszak csak tetézte ezt. Eltűnt az erdő, a tó vízeről a csónakázók, a hajóhinták a gyermekzsivajjal. Bartók Béla még hallhatta, hiszen járt ezen a vidéken dalokat gyűjteni. Aztán a híres szegedi 1845-ben épült klaszszicista stílusú Kárász-ház képei, az elmaradhatatlan erkéllyel. Kossuth Lajos 1849. júliusában az épület boltozatos kapuja feletti kovácsoltvas erkélyéről mondta el utolsó hazai nyilvános beszédét a hatvanezres tömeg előtt. 1918 októberében ugyanerről az erkélyről hirdette ki Móra Ferenc és Juhász Gyula – a Szegedi Nemzeti Tanács tagjai – a szegedieknek: győzött az őszirózsás forradalom. Aztán még egy híres-nevezetes erkély. A szegedi városháza melletti Szürkeház első emeleti erkélye. Ahonnan Ferenc József és Sissi intgetett az ujjongó tömegnek 1883-ban, a királynapok alkalmával. A nagy árvíz után ekkorra szinte teljesen újjáépült a város. A császári pár ott volt a Szegedi Nemzeti Színház avatónnepségén is. A Sóhajok hídja is ekkor készült, hogy az osztrák uralkodó könnyedén átjárhasson a városháza dísztermébe. És egy analógia. Zárásképpen egy kulturális csemege: a velencei sóhajok hídjának eredetileg Byron adta a nevét „Bridge of sigh”...

Rajna Péter a Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinikájának egyetemi tanára rajong

az irodalmi idézetekért, annyira, hogy ezekből keze nyomán gondosan szerkesztett könyvek születnek. A sorozat címe: „Szórakoztató elme és lélek ismeretek szép-írókkal szólva”, ahogyan az I. évfolyam első számában találkozhattak vele. Szándéka, hogy kedvet csináljon híres írók híres regényeihez – nyilvánvaló. És mert egész életünk arról szól, hogy a valóság megismerésére törekszünk, a művészi valóság szigorú szabályaival kezd. Már az ókori egyiptomi piramisok építői is rájöttek arra, hogy az aranymetszésnek esztétikai vonzata van, a végeredmény mindig valami sajátos harmónia. Mikor beszélünk aranymetszésről? Amikor bármely mennyiséget vagy egy adott szakaszt úgy osztunk két részre, hogy a kisebbik rész úgy aránylik majd a nagyobb-

Janka Zoltán meglepetésvendége Szentgyörgyi Albert tanítványa, Bánki M. Mihály

Rajna Péter az aranymetszés szabályairól mesél...

A konferencia végén:
Danics Zoltán, Harmatta
János és Koltai Mária

bikhoz, mint ahogy nagyobbik rész az egészhez. Ez a speciális arány pedig 1,618 lesz. Ha meghúzzuk a szabályos ötszög átlóit, azok szintén az aranymetszésnek megfelelően metszik egymást – az átlók pedig a híres szimbólumot, az ötágú csillagot, azaz a pentagrammát határolják. Rajna Péter Leonardo da Vinci leghíresebb művén vezeti le az aranymetszés szabályát. A Mona Lisa több „láthatatlan” aranytéglalapot tartalmaz. A festő a reneszánsz mesterek hagyományait követve több évig dolgozott a képen, így nem kizárt, hogy a kompozíció kialakításakor szántszándékkal alkalmazott matematikai eszközöket. Aztán jönnek a könyvek, és a hangszlyok. Salinger Zabhegyezője. A regény egy nagypofájú tizenhat éves kamasz Holden Caulfield egy hetét mondja el egyes szám első személyben. Nem a történések, és a tények fontosak, hanem, hogy az '50-es, '60-as évek Amerikájában miközben a társadalom nyugodt, gondtalan jólétben él, a felnövő generáció fuldoklik. Aztán Rajna kedvet csinál Heltai Jenő regényéhez, Életkéhez. Az állatkerti jelenetet idézi. Életke – a púpos kislány – a tevét akarja látni, mert az iskolában a gyerekek őt csúfolták tevének. Ránéz a földön heverő, csendesen és bután kérődző, elképzeltetlenül komikus állatra és felszabaldultan elkacagja magát... Aztán kinyújtja kis karját, mintha meg akarná simogatni a bánatos állatot... – Életke! – mondja halkán a tevének. Mi pedig eltöprenghetünk azon, mi min-

dent tömörít – önkínzás, önbecsülés, öröm – a megható jelenet.

Koltai Mária egy elmúlt világot élesztett újra a Lélekemelő 3. tavaly augusztusi számában. Egy olyan világot ahol mindennek megvolt a helye, ahol egy nőnek, nem kellett vívódnia azon, hogyan futhat be karriert, hogyan lehet sikeres, és hogyan felelhet meg egyszerre az anya a feleség, a szerető, a szakács, és persze a szakmájában remekül teljesítő 21. századi sikeres nő imidzsének.

A kispolgárság és a parasztság otthonát díszítő falvédők közül legnagyobb számban a konyhai tematikájú darabok maradtak fenn. Felirataik takarékosásra, mértékletességre, rendre és tisztaságra intenek, dicsérik a háziasszonyt, invitálják a vendéget. „Sütni, főzni nem nehéz, ha van hozzá elég pénz.” Nem szerencsétlen nők állnak a füstös tűzhely mellett, hanem kisimult arccal, szép ruhában, polgári viseletet viselő, elégedett asszonykák, akik büszkén tálalják fel az ételt. „Sürög-forog a menyecske, pirosra sült a pecsenye”. A nő önbecsülést szerez azzal, hogy a konyhájában alkot, vagyis a magyar falvédő a női önértékelés tükré. Aztán terítékre kerülnek az áldások: „Adjon Isten egészséget, búzát, bort és békességet”. Bár a falvédők szereplői iskolázatlanok, alig végeztek négy elemet, de törekednek a szépre, a jóra. „Isten hozott kedves vendég, van itt enni-inni elég”. És Koltai Mária, aki 6 éven át a Magyar Családterápiás Egyesület elnöke volt, szóba hozza a párterápiát is. „Ki szoktam tenni a falvédőt, mert valósággal megtermékenyíti a felek vitakészségét. Mi nők pontosan tudjuk, hogy már az oviban azt súlykolják belénk, hogy csak párosan szép az élet. Ha egyedül vagy, elmehetsz a csudába, se öröm, se boldogság, se harmónia, csak félelme vagy. Hogy is mondja a felirat? „Azt csicssergi a madár is az ágon, páros élet a legszebb a világon.” Ennek a hatása a mai napig tart: akármilyen áron is keress egy partnert, különben a boldogságot hírből sem fogod meg-

ismerni. Pedig csak akkor tudsz harmóniában élni mással, ha előbb harmóniában élsz magaddal.” Már is jön a leegyszerűsített világkép, egy szecessziós falikúttal... „Meleg otthon, jó feleség, férfiaknak mi kell egyéb?”. És a végén a csattanó: „Ki az urát szereti, jó ebédet főz neki”. Ha az ember jobban megnézi a kivetített falvédőt, igencsak meglepődik. A felirat körül ugyanis telis-teli hímezték légyölő galóccával.

Danics Zoltán a Lipót egykori osztályvezető főorvosa azt is a Lipótnak köszönheti, hogy a Nemzeti Színház színpadára léphetett. Egyik barátja szakmai tanácsokat kért tőle egy készülő színdarabhoz, aztán terepszemlézett Lipóton. Majd – ahogyan a Lélekemelőben olvashatták – 2008. április 16-án felgördült a függöny és elkezdődött az előadás, azaz: „A varázsló kertje” Csáth Géza főnöke és mentora Moravcsik Ernő szavaival. Ugye kitalálják, ki játszotta a szerepet?

„Gyakran megkérdezik tőlem, milyen hatással van rám, hogy hosszú évek óta Csáth Gézával foglalkozom. Ilyenkor azzal válaszolok: honnan tudja az elmeorvos, hogy ő az orvos? Nála vannak a kulcsok. Ezen jól nevetnek, én persze nem

találom olyan viccesnek, de tisztában kell lennünk azzal, hogy az emberek fantáziájában a pszichiáter és a pszichiátriai érintettség összekapcsolódik. És az is tény, hogy aki bemegy a malomba: lisztes lesz. Aki pszicho szakmát választ, az valamiben valóban hasonlíthat a pácienseihez. Ez lehet az érzékenység, a sajátos világlátás, amitől szabadulni szeretnénk, de időnként pont Kharon szerepét játsszuk el, aki a halottakat révészként szállította át a Sztüx folyón az Alvilágba. Mi is az örület és a normalitás határai között közlekedünk. Igenis voltak pszichotikus élményeink, szerintem nincs mit szégyellni rajta. Az orvosok körében – a pszichiáterekében is – az öngyilkossági ráta lényegesen magasabb, mint az átlag populációban. Az autodestruktív törekvések közül csak az egyik a szuicidium, de lassú szuicid viselkedés az alkohol, vagy a drog fogyasztása is. Brenner doktor története – akit íróként Csáth Géza néven ismerünk – csak felerősíti ezt. Brenner morfinistává és pszichotikussá vált. Lelőtte a feleségét méghozzá úgy, hogy ott volt mellette Olga lányuk.”

Megtudjuk, hogy a jóképű Csáth, akit imádtak a nők csodagyerekként indult. Fantasztikusan

hegedült, művésznek készült, de szorongott, így lett belőle orvos. Danics sok olyan kollégát ismer, akik művésznek indultak, de aztán mégsem ott kötöttek ki. Visszatérve Csáthra: a diploma után saját zsenialitása készítette arra, hogy hozzányúljon a morfiumhoz. A pszichotikus zavarokban szenvedő és a tehetséges, zseniális embereknél lehet, hogy valamilyen közös genetikai, illetve agyi biokémiai folyamat játszódik le – találtak olyan genetikai markereket, melyek skizofréneknél és kreatív embereknél nagyon hasonlóak – csak különbözőképpen birkóznak meg vele.

A konferencia **Harmatta János** zárszavával zárult. A lap születésénél bábáskodó kollégiumi elnök elmondta, hogy a folyóirat olyan értékek összegereblyézését vállalta, amelyek a betegeknek és a szakmának egyaránt hasznosak. A konferencia napján június 4-én – az országgyűlés ezt a napot a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánította – a trianoni tragédiára emlékezve kiemelte, hogy a lapban rendszeresen kitekintünk a határon túlra is. Azzal búcsúzott, hogyha bárkinek ötlete, mondanivalója van, keressen meg bennünket, be fogjuk mutatni, hiszen minden értéknek helye van a lapban.

Danics Zoltán egy elmeorvos tébolyáról mesél

**B. Király Györgyi és
Bulla Bianka összeállítása
Képek: Pyszny László**

Bánki Mihály a szegedi Lélekemelő Live meglepetésvendége 92 éves.

Hihetetlen. Ahogy a pulpituson állt, ahogyan Szent-Györgyi Albertről mesélt: sugárzott belőle a fiatalok dinamizmusa, frissessége. 30 évig a Mezőhegyesi kórházban morzsolta hétköznapijait, eleinte, mint szülész nőgyógyász, majd osztályvezető, végül igazgató. A nagy mesélő már 30 esztendeje nyugdíjas.

Szent-Györgyi Albert

Nobel-díjas vörös buggyos nadrágban...

Azt mondja a fáma, hogy Ön Szent-Györgyi Albert tanítványa, ráadásul jó ismeretségben volt vele. Erről meséljen, ígérem, tátott szájjal hallgatom.

– 1934–36-ig kora tavasztól késő ősziig gyakran táboroztunk a Tisza vagy a Maros partján. Vízicserkészek lévén a telepről vízre cipeltük csónakjainkat és eveztünk kedvelt táborhelyeinkhez. Felvertük sátrainkat, este tábor tüzet gyújtottunk. Egynek éreztük magunkat a folyóval, a tűzzel, a fákkal, az éggel. Egyszerűbben, élveztük a szabadság boldogságát.

Egyik alkonyatkor, úgy ötvenméternyire tőlünk autó állt meg. Hárman szálltak ki és hamarosan ők is sátrat vertek. Később tűzünkhöz lépett egy férfi és megkérdezte, átjöhetnének-e beszélgetni. Igenlő válaszuk után feleségével és lányával tért vissza, bemutatva őket. Jó hangulatúra kerekedett a szó, mert a férfi cserkészetről, nyári táborokról, dzsemboriról kérdezett. Mikor pedig megtudta, hogy a partra húzott csónak melletti kajákat magunk építettük, szinte izgatott lett, számtalan kérdésére alig győztük a választ. Kis táskájából szürkésfehér pogácsafélét szedett elő, mindenki kapott belőle. Mars Melonnak nevezte és megmutatta, hogyan kell nyársra tűzni, sütögetni, mint a szalonnát. Megpirult héját kézzel lehántva megérettük, a maradékot tovább süttöttük. Édeskés, szokatlan ízű csemege volt. A kamasz kislány segített az ügyetlenebb fiúknak. Négy-öt alkalommal jöttünk így össze, az izmos felsőtestű férfi a hűvös reggeleken velünk futott a folyóba és úsztunk ár ellen. A neve Szent-Györgyi volt, csak annyit tudtunk róla, hogy az egyetemen tanít.

Hogyan találkozott vele legközelebb?

– Ez az ismeretség egy ideig csak emlék maradt, mivel én évekig tengerésznek készültem. Ez – itt nem részletezhető fordulatok miatt – meghiúsult. Medikus lettem. Az orvosi kémiát Szent-Györgyi professzor úr adta elő.

Megismert már az első órán. Akkor egy évfolyamban csupán 42-en voltunk. Előkerült a már nem kamasz Nelly lánya is, mint ugyancsak első éves. Cigányosan fekete, igen csinos, nagy fekete szemeivel vonzó jelenség volt, nem csoda, hogy hamarosan a fél évfolyam szerelmes volt belé. Mikulás napján délutánra négyünket meghívott Rudolf téri lakásukra. Némi likőröktől stimulálva előhozta apja diktafonját, ami akkoriban még ritkaság volt és addig babráltuk, játszadoztunk vele, míg elnémult. Aztán belépett a professzor úr és megdorgálta Nellyt, amiért vacak pancsokkal kínálta a „kolléga urakat”. Behozott egy üveg whiskey-t, ami meglepően hamar ki is ürült. Nelly szorongva számolt be a kimúlt diktafonról, de a professzor úr csak legyintett. Még csak nem is sejtettük, hogy egy év múltán, mint Nobel-díjast ünnepeljük.

Aztán még a karácsonyi szünet előtt behívott a szobájába és kérdezte, jól emlékszik-e, hogy én a Róka utcában lakom. Igenlésem után kijelentette, hogy akkor én a szegedi oktagonhoz közel élek. Értetlenségemet látva elmondta, hogy a vasúti állomásra menet elnézegette a név nélküli nyolcszögletű kis teret. Felsorolta az oldalait: Vaspálya utca, Bors palota, Róka utca, a Rankl féle kocsmá, a Vaspálya utca folytatása, egy ház, melynek nevét nem tudja, a Boldogasszony sugárút, végül a Kroó féle vegyesbolt. Tökéletes oktagon! Nevet érdemelne – mondta.

A szigorlat után csak egyszer találkoztam a professzor úrral. Néhány éven át magam is tagja voltam a medikus-patikus bálók rendezőinek. 1940-ben egzotikus jelleggel zajlott a forgatag. A megnyitón hordszéken hoztak egy maharadzsát, majd kivégzésre szánt rabokat hajtottak, mögöttük bronzbarna felsőtestű hóhér, vörös buggyos nadrágban, kezében magasra tartott hatalmas kétélű kard. Nos, ez a „hóhér” Szent-Györgyi volt. Nem tudom, ilyen szerepkörben léte-

zik-e a Nobel-díjasok között valaki. Talán ez is jellemző, hogy milyen volt ő civilben.

Mi lett Nellyvel?

– Nellyvel – hosszú idő után 1943 nyarán találkoztam, éppen újszegedi házuk kapuján lépett ki. Gyalog jöttünk át a hídon. Rosszkedvű volt, ma inkább azt mondanám szorongó. Mondta, hogy apja politikai nézeteit ismerve komoly bajok eshetnek, mert bár a németek ezt a háborút elvesztették, a végső pillanatig nem tudhatjuk, mi történhet. A Kalánka cukrászdában fagyaltoztunk, aztán egy kézfogás, egy pillantás és többé nem láttam.

Térjünk át Önre. Hogyan alakult a későbbi élete?

– Ötödéves hallgatóként az Élettani Intézet gyakornoka lettem. Ösztöndíjasként 1943-ban négy hónapig egy berlini klinikán dolgoztam. Katonaság, front, angol fogság, szökés, itthon, mint kapitalizmustól fertőzöttet kirúgtak az élettanról. Alorvos lettem a makói kórházban, innét 49-ben elvittek egy félórás kihallgatásra, de csak másfél év után kerültem vissza, nyereségként viszont megismertem hét börtönt. Aztán jött Mezőhegyes, de ezt már tudja.

Biztosan van abban valami titok, hogy ilyen tökéletesen tapossa a 92. életévét.

– Nincs titok. Talán véletlen, talán itt felejtettek. Esetleg a gének. Mert anyám hat testvére közül egy 94, egy 92, kettő 85 évesen halt meg. Kedvelem az alföldi paraszt ételeket és a jó borokat. Meg aztán manapság mindinkább szaporodnak a száz éven túliak.

Bánki M. Csaba, a fia azt mesélte, hogy a fél világgal e-mailezik.

– E-mail kapcsolatot tartok a maradék rokonokkal, ismerősökkel itthon és külföldön. Igen kényelmes, nem kell írógépet püfölni, levéllel, bélyeggel, postával bajlódni.

Ki tanította meg ilyen jól használni a számítógépet?

– Az unokám tanított, de érzésem szerint maradok örök kezdő.

Ön szerint mi az élet értelme?

– Nincs könnyű válasz. Az ókortól napjainkig okos és kevésbé okos, szellemes, humoros és depresszív választ ismerünk. Németh László szerint az élet célja maga az élet. Paolo Coelho szerint nincs cél, csupán eszközeink vannak, amíg léte-zünk. Így aztán nem tudhatom, hogy van-e értelme az életnek.

De abban biztos vagyok, hogy csak az értelmes életnek van értelme a kiszabott időben. Ehhez pedig hozzátartozik a derű, a humor. Nélkülük az élet akár a sótlan étel. Különben

meg az életet csakis derűs kiábrándulással szabad szemlélni, mivel a jó bort csak az ismeri, aki a rosszat is megkóstolta. Búcsúzóul megajándékoznám egy versemmel a Lélekemelő olvasóit.

MIRE VÁRVA

*Homokszem létem a végtelen térben
Egy forgó bolygó felszínére ejtve
Én nem kértem.*

*Milliárd éve egysejtű ősöm
Kiagyalt magának egy ügyes mókát
Már oly korán.*

*Szorozta önmagát példátlan kedvvel
S hogy a csel bevált mohó szerelemmel
Úzte tovább.*

*A módszer adva hát születünk halunk
Csak mi közbül az élet nehéz
No meg kevés.*

*Itt botladozunk a földre fricskázva
Szétszóródott testek szanaszét hányva
Mire várva.*

Bozsán Eta

Csaknem négy évtizede a nagyállói Pszichiátriai Szakkórházban „teljesít” szolgálatot, munkásságát három éve címzetes professzorként végzi. Bánki M. Csaba minden olyan szervezetnek tagja, mely a pszichiátriával kapcsolatos. Számos elismerést és kitüntetést kapott külföldön és idehaza. Szívéigye az oktatás, volt vendégprofesszor Rómában, az Egyesült Államokban, és mivel kutatási területe az agy, írt is kilenc könyvet róla.

Aki az „agyunkra” megy

Önéletrajzában az írja, hogy filmrendező akart lenni. Mikor bicsaklott ki a vágya, és milyen érvek mentén döntött az orvoslás mellett?

– Tizenévesen sokszor végigálmodtam kész(!) filmeket, és nagyon komolyan meg akartam csinálni őket. A film a látvány művésze: olyasmit kell láttatni, amit még soha senki nem látott, vagy úgy kell megmutatni valamit, ahogy még senki nem látta. Az álmaim effélék voltak. Nem „bicsaklott ki” a szándék, de egyetemi végzettség kellett hozzá és mivel nem éreztem tehetséget a színpadi énekhez-táncoshoz, ezért a színművészeti szóba se jöhetett. Viszont ha kimentem az erkélyünkre, egyenesen az Üllői út 26 bejáratát láttam. Azt mondták, hogy az is jó lesz... persze, viccelek, de csak félig. Első évben az akkori ifjúsági mozgalom mindnyájunktól meg-

kérdezte, miért akarunk orvosok lenni. A választ írásban kérték. Humoros volna, ha az a papír még meglenne. Mert az állt benne, hogy eszem ágában sincs recepteket írni, nekem a diploma csak a filmezéshez kell.

Azt, hogy jól döntött a szakmai sikerei teszik egyértelművé.

– Köszönöm. Az egyetem mellett, nap, mint nap jártam az akkori filmstúdiókba és rá kellett jönnöm, hogy abban a világban mégsem boldogulnék. Az igyekvő alkalmazkodás, a furfang, a simulékony taktikázás máig a leggyengébb oldalam, és ami még ennél is rosszabb: ez egy cseppet sem zavar. Ötödéves koromban döntöttem úgy, hogy „próbaképpen” mégiscsak orvos leszek. Ennek most 40 éve... A romantika megmaradt, talán ezért lettem pszichiáter – aki azért egy kicsit „művészféle”, másfelől azzal a szervünkkel foglalkozik, ami az embert leginkább emberré teszi.

Kilenc könyvet írt, ha mindet nem is, de mondjuk, hármát kiragadnék. Életünk és az agy, Az agy évtizedében, az Agyunk titkai. Mondana valami kedvcsinálót?

– Konokul hiszek néhány divatjamúlt dologban. Például hogy minden tudás annyit ér, amennyit az emberek megértenek és fel is használnak belőle. Vagy, hogy amit valóban értünk, azt világosan, normális emberi nyelven el is tudjuk másoknak mondani. Feltéve, hogy vesszük a fáradságot... Az „Agy Évtizede” 1993-ban íródott, amikor az a program épp csak elkezdődött. Kedvcsinálónak szántam; a várakozást felülmúló piaci siker viszont azt sugallta, hogy ebben

az országban több a tudásvágy, a kíváncsiság és a világos elme, mint azt egyesek hirdetik... ezért készült utána két folytatás, a „trilógiáért” kapott Nemes Nagy Ágnes írói díj pedig nagyon jólesett. Az „Életünk és az agy” személyesebb, inkább a pszichiátria történeti-társadalmi kérdéseivel foglalkozik, korántsem mindig „ortodox” nézőpontból. Az „Agyunk titkai” nem könyv, hanem egy – pontosabban két – tévésorozat címe volt, mindkettőt többször megismételték. Nagyszerű tévésekkel dolgozhattam együtt, a sikert pedig remek barátaim a szakma legjobbjai garantálták.

Mi újat talált az agyunkban? Egyáltalán, már mindent tudunk róla? Vagy még mindig vannak titkai?

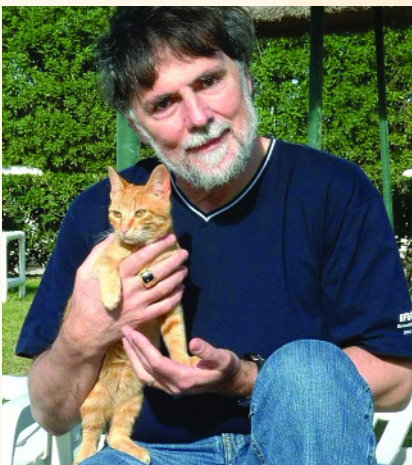
– Szinte minden, amit ma tudunk az agyról, a legutóbbi 30 év eredménye – a tempó tehát impozáns. Ennek ellenére rengeteg a megválaszolatlan kérdés, de mai tudatlanságunk a korábbinál sokkal gazdagabb és tartalmasabb. Kiderült, hogy nincs semmiféle „elvi” akadály a megismerés útjában. Semmi nincs az agyban – mint ahogy a világmindenségben sem – amit a kíváncsi kutató elme ne fedezhetne fel és ne érthetne meg teljes egészében. Persze mint Nathan S. Kline mondta 1964-ben: „Semmiből nem származik annyi új kérdés, mint egy igazán jó megoldásból”. A sors úgy hozta, hogy néhány kutatási eredményünket a szakirodalom máig idézi. A depressziók, szorongások, öngyilkossági késztetések mögött mérhető agyi változások némelyikét – hazai és amerikai kollégákkal együtt – sikerült az elsők között leírni, másokat tünetekkel vagy a kezeléssel kapcsolatba hozni. A ma sokat emlegetett agyi szerotoninról például mi az egyetlen szinte még semmit nem tanultunk, de később itt-ott hozzájárultunk annak kiderítéséhez, hogy ez a molekula mire is való az ember agyában...

Vendégprofesszorként mit tartott szem előtt? Mi volt a legfontosabb, aminek említése nélkül nem hagyta el a dobogót sem Rómában, sem a Duke Egyemen?

– Azt, hogy a pszichiátria, mint az orvostudomány egésze, a szó legigazibb értelmében nemzetközi: ezért lehet, érdemes, és kell is egymástól tanulnunk. Ha rajtam múlna, a szakorvosképzés kötelező részévé tenném a külföldi tapasztalatszerzést, lehetőleg nem is csak egyetlen intézetben. Alig van tanulságosabb élmény annál, mint depressziós, pánikos, vagy pszichotikus betegekkel találkozni, őket vizsgálni, diagnosztizálni egy másik országban. Mert nem csak a tünetek hasonlóak, hanem a legapróbb részletek is, amit a betegek ott átélnek és elmondanak, persze a saját nyelvükön. Még a „bizarr, képtelen, érthetetlen” élmények is majdnem ugyanúgy hangzanak Madridtól Stockholmig vagy Atlantáig, mint Budapesten vagy Nagykállóban.

Beteggel találkozott az utóbbi években? Ha felkeresik elvállal egy esetet?

– A legutóbbi kerek évforduló óta nem vezetek osztályt és kötött rendelői órarendem sincs. Néhány régi betegem azért most is hűségesen viszsza jár, számukra mindig van időm. Új megkeresésekre is mindig reagálok,

egy-egy konzultációra is igyekszem módot adni. Folyamatos, tartós kezeléseket azonban – időbeosztásom, de főleg a bürokrácia-iszonyom miatt – ma már nemigen vállalok.

Mint hallom, szeret kertes házában élni. Van a kertjében fa, fű, virág, állat?

– A belső Ferencvárosban nőtem fel utcakő, téglá és beton közepette. Ezért érzek csodálatosnak és nagy-szerűnek minden szál zöld fűvet, bokrot, minden madarat, fát, kóbor macskát... Húsz éve épült a házam, ma is a szívemhez nőtt és a kert minden négyzetmétere zölden burjánzik. Nincs fegyelem, formára nyírás, se sorok, se ágyások: sok és sokféle örökzöld, aztán nyírfák, akác, orgona, mogyoró, szelídgesztenye, juhar – némelyikük szép nagyra nőtt és vihar idején riogatja a félősebb szomszédokat. Régebben mindig volt kutyám, most csak két gyönyörű cica a sajátunk, de vendégek is akadnak. Főleg sok-sok énekesmadár, szeretem őket hallgatni. Kettesben élünk a felesé-

gemmel. Nem mindenben teljesen azonos az ízlésünk, de sokkal erősebb, ami összeköt minket és ezért igyekszünk szeretni azt is, amit a másik szeret. A cicákat például az asszonykám hozta – a legnagyobb öröömre – de a nagyra nőtt fáktól kicsit fél, főleg ha viharok után kidőlt fatörzsek alatt összetört háztetőket mutogat a tévé. Kutyánk most nincs, mert nekem a kutya családtag, oda jön, és ott alszik ahol én; a párom viszont nem szívesen engedné be a lakásba. Minden családban ennyi legyen a véleménykülönbség...

Min dolgozik most?

– Miért kellene mindig dolgozni? Számomra a személyes szabadság, az autonómia volt mindig a legfontosabb. Az olasz reneszánsz idején „uomo dilettante”-nak, szórakozó embernek nevezték azokat, akik nem muszájból vagy pénzért, hanem a maguk kíváncsiságáért, pusztán tudásvágyból kutattak és alkottak, esetenként késő öregségükig. Ebben az értelemben „dilettáns” volt Leonardo, Michelangelo, Galilei, és sok orvos: Malpighi, Morgagni, vagy a svájci Paracelsus. Nos, apai ágon az én felmenőim is Itáliából érkeztek...

Bozsán Eta

Egy bűn anatómiája, avagy miért tűnt el az OPNI?

Mi volt az oka az OPNI viharos sebességgel történő megszüntetésének? Mi indokolta a bezárást? Emberek haltak meg, váltak hajléktalanná, táboroznak az erdőben. Vajon ki és milyen felelősséggel tartozik ezért? A pszichiátriai zavarok mértéke elérte a népbetegség szintjét, miközben romokban hever a hazai pszichiátriai ellátás az OPNI szétverése óta. Ilyen és hasonló kérdések, és kijelentések röpködtek a parlament egészségügyi bizottságának ülésén, melynek témája – ahogyan már kitalálhatták – az OPNI bezárása volt.

Ellátatlanul maradt pszichiátriai, addiktológiai, drogbetegek, redukált stroke ellátás, végzetes ágyszám és orvos létszám csökkenés. Így foglalta össze a Nemzeti Erőforrás Minisztérium helyettes államtitkára, **Cserhádi Péter** – szakmáját tekintve bal-eseti sebész – az OPNI megszüntetése következtében előállt helyzetet a zsúfolásig megtelt képviselőházi iroda ötödik emeletének bizottsági termében. Elmondta, hogy a 849 ágyból 530 került a fővároshoz, ami de facto ágyszám csökkenést jelent, még hozzá, az ágyak egynegyedének csökkenését. 204

orvosból 59 ment át a fővárosi intézményekbe, de hol vannak a többiek? – kérdezte. Hozzátette, hogy a pszichiátriai ágyak tekintetében Magyarország az unióban a 23. helyen áll, egyre kevesebb az itthon praktizáló szakorvos, és a túlterheltség miatt a személyes kontaktus helyett a gyógyszeres terápiák kerültek előtérbe. Sajnos nemcsak az ágyszámok csökkentek, hanem szakemberek is kikerültek a rendszerből. A budai oldalon gyakorlatilag megszűnt a stroke és a területi addiktológiai ellátás, a krónikus pszichiátriai betegek sorsa megoldatlan, a gyermekkorúak kezelése nehézkes. Egy még nem publikált tanulmány adataival bizonyította, hogy az OPNI bezárása negatív folyamatokat indított el. 2007 óta ugyanis Európában a 21. helyre estünk vissza az öngyilkossági statisztikában, elsők vagyunk az alkoholizmusban, és jelentős előretörés figyelhető meg a gyógyszeres terápiák frontján: megnőtt a nyugtatók, antidepresszánsok forgalma. A minisztérium képviselője azt is hangsúlyozta, hogy komoly problémát okoznak az úgynevezett forenzikus pszichiátriai esetek és az agresszív bűnelkövető betegek. „Mindenképp megoldást kell találni arra, hogy mi történjen velük azután, hogy kikerülnek a büntetés-végrehajtás rendszeréből” A képviselő előtt azt mondta: hiba volt bezárni az OPNI-t, azt az intézetet, amely az ideggyógyászati tudomány teljes spektrumát lefedte. Cserhádi szerint az adatok indokolhatnák, hogy újra felállítsanak egy országos szakintézményt.

Szabó Máté ombudsman még keményebben fogalmazott: a sokak által csak Lipótnak emlegetett csúcsintézmény bezárása iskolapéldája annak, aminek nem szabadna megtörténnie, szétverték egy komplett szolgáltatást. Az intézményt ráadásul úgy szüntették meg, hogy a következményekkel egyáltalán nem számolt az akkori kormányzat, fel sem mérték azokat. A magyar társadalom mentális állapota rossz, folyamatosan romlik, a gyermekpszichiátria helyzet alarmizáló. Példaként elmond-

ta, hogy a gyermekek csaknem 16 százaléka küzd valamilyen pszichiátriai problémával, miközben az ország hét régiójából háromban egyáltalán nincs gyermekpszichiátria. Az ország szegényfoltjának nevezte az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetet (IMEI), infrastrukturális, finanszírozási és személyi állomány szempontjából egyaránt. Tovább folytatva a Cserháti Péter által kezdett gondolatsort, arra a következtetésre jutott, hogy mivel népbetegség a pszichiátria, új központ kell, de nem a revans mentén, hanem a népegészségügyi kérdések mentén.

A képviselői hozzászólásokból egyértelműen az derült ki, hogy kiemelt területként kell kezelni a pszichiátriát. Nem lesz könnyű dolga ezen a területen sem az új kormányzatnak, hiszen a korábbi rossz intézkedéseket nem lehet egyik napról a másikra jóvátenni.

A pszichiátriai szakma képviselői is hozzászóltek a vitához, többek között megemlítve, hogy szerintük is kormányzati prioritásként kell kezelni a mentális betegségek ellátását.

„Az egyik legégetőbb orvoslásra váró probléma a bűncselekmény miatt pszichiátriai kényszergyógykezelésre ítélt betegek elhelyezése.” Ezt már **Németh Attila**, az Országos Pszichiátriai Központ szakmai igazgatója állította. Ősztől mintegy 20–25 kényszergyógykezelt kerül ki az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetből (IMEI), miután le-

jár a büntetésük. Májusban ugyanis hatályba lépett a Büntető Törvénykönyv módosítása, amely szerint a kényszergyógykezelés legfeljebb annyi ideig tarthat, amennyi szabadságvesztés kiszabható lett volna az adott bűncselekményért, ha beszámítható lett volna az elkövető. Ezért sürgősen létre kell hozni a forenzikus pszichiátriai osztályt, és olyan magas biztonságú részleget, ahol kezelni lehet ezeket a súlyosan veszélyeztető magatartású betegeket. Ellátásukra egyáltalán nincsenek felkészülve a kórházi pszichiátriai osztályok.

„Központi prioritása kellene legyen a lelki egészség védelmének, összhangban az uniós törekvésekkel. A helyzet drámai, azonnali segítségnyújtásra van szükség!” – javasolta **Kurimay Tamás**, a Magyar Pszichiátriai Társaság elnöke, aki azonnali kormányzati lépéseket sürgetett a krónikus szakemberhiány enyhítésére. Százezer emberre mindössze két pszichiáter jut, ez indokolná a pszichiáteri szakma kiemelt hiányszakmává minősítését.

A pszichiátriai területi gondozó hálózatot hungarikumnak minősítette Harmatta János, a Pszichiátriai Szakmai Kollégium elnöke, aki szerint ennek köszönhető, hogy még nem omlott össze az ellátás. Igaz, ez a hálózat is fokozatosan leépül a forrás

megvonás miatt, illetve mert a kórházak alá rendelték. A hálózatot meg kell erősíteni, a forráskivonást pótolni kell, hogy a rendszer fennmaradhasson.

Nagy Zoltán az OPNI utolsó főigazgatója szerint megosztottság jellemezte a pszichiátriai szakmát az intézet bezárása idején, ugyanis voltak, akik az országos intézet megszűntetésétől előnyöket vártak. **Beszámolt arról, hogy az intézet 2007-es bezárása óta a volt ápoltak körében számos öngyilkosság történt**

és a szakemberek felmérése szerint körülbelül 80–100 pszichiátriai beteg kallódott el, aki nem kap azóta semmilyen ellátást. A Semmelweis Egyetem diákjai próbálják most felkutatni ezeket a betegeket, eddig mindössze harmincat találtak meg. „A szakember hiányt pedig jól érzékelteti az a szám, hogy ma már mindössze csak ketten dolgoznak a szakmában abból a huszonnégy rezidensből, akiket az OPNI bezárása idején alkalmaztak” – mondta. Az intézet szétverése a jól működő szakmai műhelyek felszámolását is jelentette, s a pszichiátriai és neurológiai területek szétzabdalását. Szerinte ezeket csak komplexen lehet kezelni, ezért tartaná indokoltnak újra a régi formájában visszaállítani az országos intézményt.

A szakma javaslata szerint a megszűnt OPNI – mint gyógyítási, oktatási, kutatási és szervező központ – helyett megfelelő kompetenciákkal bíró szervezet létrehozása szükséges. A pszichiáterek 10 pontos közös állásfoglalást fogadtak el, amelyet a bizottság ülésén ismertettek. A szakma többek között egyetért abban, hogy haladéktalanul szükséges a pszichiátriai ellátás területi aránytalanságának megszüntetése, az önálló gyermekpszichiátriai rendszer kialakítása, az agresszív elmebetegeknek önálló magas biztonságu osztály létrehozása. A szakma közös állásfoglalásában kitér arra is, hogy külön fekvőbeteg osztályra lenne szüksége a pszichotikus hajléktalanoknak, és hogy csökkenteni kell a mentális zavarokban szenvedőkkel szembeni előítéleteket.

A bizottság ülése óta, a legfrissebb hírek szerint már el is kezdődtek a tárgyalások a szakma és az egészségügyi kormányzat között egy új pszichiátriai intézet létrehozásáról. Nincs sok esélye annak, hogy az új intézet az OPNI helyén nyíljon meg, mert olyan mértékben kellene a kiürített, folyamatosan pusztuló épületet és benne az eszközöket felújítani, hogy olcsóbb egy teljesen új szervezése. Bár a szakmai tartalom még nem kristályosodott ki, egy speciális osztályokkal működő és koordinációs feladatokkal is fölruházott intézmény létrehozása jöhet szóba. Új épületben lehetne elhelyezni azokat a beteg bűnelkövetőket is, akik büntetésük letöltése után további pszichiátriai kezelésre szorulnak.

Mindenki főszereplő a saját életében

Amellett, hogy, az Erdélyből áttelepült Czirmai Ildikó rendszeresen megtartja napi rendelését egy újszerű színházi műfaj, a playback színház színésze is. Ars poeticája egyszerű és mindenki által követhető: megtalálni az élet örömét.

Ön hogyan lett pszichiáter?

– De még előtte elmondanám, hogyan lettem ember. Egy erdélyi hegyi faluban születtem, a csikorgó telek s az azokat átszövő mesék, történetek világában, ahol a látható világ azért találkozik a láthatatlannal, hogy az élet élhető legyen. Egy ilyen Jákob-lajtorjáján le-föl járó személy volt számomra édesanyám főnöke, a falu orvosa, minden hangot észlelő sztetoszkópjával, kis kalapácsával, amivel sehogyan sem értettem mit ütöget, mit keresgél az emberek testében. De a tekintete, ahogy a gyógyírt írta! Mintha mindent helyre tudna hozni, el tudna rendezni. Az első öt évet Marosvásárhelyen tanultam, ahonnan tiltakozással és kalandvággyal a szívemben a budapesti egyetemre iratkoztam át. Jól bántak velem, s időközben nővér lettem a „Lipót” hetes osztályán, Gaszner tanár úrnál. Megismertem a „bolondokat”. Be kell látnom, megszerettem őket. Lehetett velük találkozni. Mindenki a maga történetét adta elő, s várta a megváltást (ha még várta!), Így lettem pszichiáter.

Mi a szakterülete?

– Az élet, az élet öröme. Azt megtalálni. Újra és újra. Azokkal, akik eljönnek hozzám. A hét négy napján a magánrendelőmben, egy nap a kórházi rendelőintézetbe, ahová azok a betegek is eljehetnek ingyen, akik a vizitdíjamat nem tudják kifizetni.

Ez igazán szép öntől, de nemcsak rendel. Szabadidejében játszik.

– Tíz éve ismerkedtem meg a ma Magyarországon már több városban is működő, rögtönzésen alapuló, playback színházzal. A felállítás a következő: egyik oldalon a színészek, a játékmester és a zenész, a másik oldalon a nézők. A kapcsolat közöttük az élmények, a történetek, melyeket egy adott téma kapcsán a nézők mesélnek el alkotótársként. A játékmester közvetítésével a színészek a zenésszel együtt, akkor és ott eljuttatják neki. Történetek a kihívásokról, lehetőségekről, szerelmeinkről, fájdalomainkról, félelmekről és fontoskodásról, a reményről... Jonathan Fox vezette be a műfajt és az volt a vágya, hogy minden városban legyen egy színház, ahol az emberek elmondhatják egymásnak a velük megeseteket, és aztán láthatják ezeket a színpadon. Szép, nem? És olyan létszerű: előre megjósolhatatlan. És személyes. Mindannyian főszereplők, a saját életünkben. Együtt!

A színpadi rögtönzés az egyik legnehezebb műfaj. Hogyan tudnak amatőr létükre megbirkózni vele?

– Tudja, pszichiáterként is egy kicsit a Másik is vagyunk. Mindkettőnk lehetősége ez! Persze a kliensé és a nézőé inkább. Azt is gondolom, aki úgy megy fel a „színpadra”, hogy tudja: adni szeretne, nyeresre áll.

Egyébként ez csapatmunka, nem egyéni megdicsőülés. Havonta két próbánk, egy-két fellépésünk, évente több tréningünk és „táborunk” van, ahol a művészi kifejezés eszközeit tanuljuk és fejlesztjük: a mozgást, a hangot. A hangolódást. A testünkre, egymásra, a témára, a nézőkre. Fellépünk itthon és külföldön is, hát kell hozzá muníció.

Czirmai Ildikónak két lánya van. A 17 éves Hanna a nézőtéren taposol, a kisebbik Lili és párja András, csapattagok. A családot összekötő szenvedély a rögtönzés, a játék.

Ennyi elfoglaltság mellett jut ideje más hobbira is?

– Igen, 12 évig hegedültem. Időnként „elhúzom a nótámat”, időnként a családtagjaimét is. Szeretünk a természetbe „beleszakadni”. Legutóbb egy hétig jártuk a csíki havasokat gyalog, sátorral és medveriasztó biciklicsengővel. Végül is eljuttottunk a csíksomlyói Szűzanyához. Mégpedig épségben!

Van olyan álma, amit szeretne megvalósítani az életben?

– Nem vagyok nagy tervek szövője, beérem a kisebbekkel is. Mégis, ha valamire vágyom, az hogy készüljön el, életem első igazi otthona: egy általunk elképzelt és megvalósított ház. Szeretném Erdély embereinek történeteit hallgatni és játszani nekik. Velük. Ajánlékba. Kívánom, hogy a családom is megtiszteljen még sokáig, azzal az örömmel, amit a közös mesélés és a játék adni tud. Hogy az élet élhető lehessen ...

Vámos Éva

A viktimológia témakörével foglalkozó filmek polcára újabb holland alkotást tehetünk fel. Esther Rots – ő a rendező, a forgatókönyvíró és a producer egy személyben – mozija olyan lélektanulmány, mely elvezet a poszttraumás stressz nyomasztó világába. Mindezt nem a direkt kommunikáció eszközeivel tárja a nézők elé, hanem olyan művészi szimbólumrendszert alkalmaz, mellyel a lélek finomságai kitapinthatókká válnak akár a bosszú brutalitásáról, akár a menekülő félelemről legyen is szó.

A bőrön is áthatol

Egyetlen nap alatt gyökeresen megváltozik a fiatal Marieke addigi, biztonságosnak hitt élete. Szerelme szakít vele, mély letargiába esik, s az így minden szempontból védetlen nőt erőszakos támadás éri amszterdami lakásában. Az események hatására elmenekül a világ elől, és egy vidéki, omladozó házba költözik. Egyetlen kapcsolata a külvi-

lággal egy internetes barát, és a telekszomszéd.

Marieke új háza megszemélyesíti saját belső világát – egy lerobbant, hideg, sötét kalyiba, melyben folyton bujkálnia kell. A bejáratokat módszeresen eltorlaszolja, az ablakokat leragasztja. Mindezzel hermetikusan zárja el magát a külvilágtól. Megpróbálja elérhetővé tenni a lelakott épületet, de rá kell jönnie,

ez egyedül nem fog menni. Ekkor sodor útjába a sors egy segítőkész szomszédot, aki látván Marieke kilátástalan helyzetét, felajánlja szolgálatait. A lány tétován elfogadja, aztán mégis durván eltaszítja magától a jóakaró férfit, de már másnap lelki furdalása lesz. Örökdik magában, mert vágyik a segítségére, mégsem tudja elfogadni más jelenlétét a házban. Egy segélykérő néma kiáltása ez, melyet csak az igazán kihegyezett fül hall meg. Miközben Marieke saját démonaival küzd, rátalál a nyár. Vajon ez elég idő ahhoz, hogy a férfi segítségével felújítsák, s otthonossá tegyék a házat? Esetleg még jobban összedől az, amit idáig felépítettek?

Rifka Lodeizen (Marieke) fantasztikus színészi alakítással viszi végig a női karaktert, s habár sem ő, sem a rendező nem kérte ki egyetlen lélek tudományához értő szakember véleményét sem, mégis olyan őszinte, s velőtrázó alkotást láthatunk, melyet sok diagnoszta megirigyelne. A művészi csodálatra okot adó, egy-egy gyöngyszemként elgurított kameramegoldás akaratlanul is lelki vonatkozású, Marieke érzelmeibe enged bepillantást. Intim közelségbe hozza a főszereplőt, akárcsak a zene helyett megjelenő zörejek, melyek a nő gondolataiban kavargó hangokat interpretálják. A kép-zene-történet ilyen mértékű összecsengése magával ragadja a nézőt. Saját bőrén keresztül érzi az atmoszféra hideg, ideges lüktetését, és együtt keresi a kiutat a fűhőssel.

Nem véletlen, hogy „A bőrön is áthatol” című holland filmdráma kapta meg a 17. Titanic Nemzetközi Filmfesztivál tízezer euró (csaknem hárommillió forint) értékű fődíját, a Hullámtörők-díjat. Habár nem ez lett a magyar közönség kedvence, mégis bizhatunk a művészi értékítéletben. Mert a mesterszinten vászonra vitt lélekelemzés manapság olyan kuriózumnak számít, melyet egyetlen ingyenc sem hagyhat ki!

Scholtz Emília

Zeneterápia gitárral és Szélrózsával...

Amikor rákattintottunk Silling Tibor nevére az internetes keresőben, az első válasz az volt, hogy gitáros. Másodikként jött az, hogy pszichiáter, a szorongásos betegségek és az alkoholfüggőség kezelője. De vajon mi a harmadik?

– Ha tovább keres, azt találja, hogy emellett civil szervezetekben ténykedem, egészségpolitikával foglalkozom, továbbá, hogy a közigazgatásban is részt veszek, 15 éve én vagyok a váci főorvos.

Akkor ne firtassuk a fontossági sorrendet! Időben, gondolom, a zene volt az első.

– Valóban. Ezerkilencszázhetvenkettőt írtunk. A gimnázium második osztályában volt egy fiú, aki gitározott, s egy lány, akinek tetszett a fiú, ezért beiratkozott a Pozsonyi úton a zeneiskolába. Nekem viszont a lány tetszett, hát mentem utána gitározni. Én megmaradtam a zenénél, s ezt követően évekig klasszikus gitárt, majd dzsessz-gitározást tanultam, de közben énekórákra is jártam.

Silling Tibor az orvosi egyetem hallgatójaként sem hagyta abba a zenélést, sőt: barátjával duót alapított, majd tíz éven át volt aktív tagja a Szélrózsá együttesnek. A „menő” bandák közé kerültek, 87-ben már nagylemezük jelent meg a Hungarotonnál. Ez az akkori technikai feltételek mellett hősikorszak volt, egy hetet kaptak például a stúdióban, hogy elkészíthessék a felvételeket; nappal orvos volt, éjszakánként pedig az első bakelit lemezen dolgozott. A Szélrózsá klubot alapított, rengeteget koncertezett, még külföldre is kijutottak. Azt mondja: ha akkor teszem fel a kérdést, hogy mi az

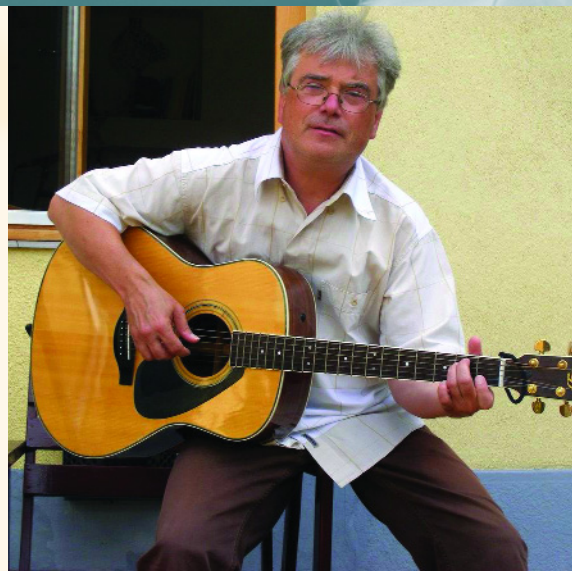
első, talán a zenét nevezte volna meg. Annál is inkább, mert Detre Annamária színésznővel nagyszerű gyermekműsort állítottak össze, saját versekkel és saját dallammal; nem nehéz kitalálni, hogy muzsikusként sokkal jobban kerestem, mint kezdő orvosként.

„A Szélrózsá megszűnte után az együttes egyik tagjával, Sólyom Tamással folytattuk a „verszenélést”, megtanultunk pályázni, Radnóti műsorunkkal bejártuk Budapest sok iskoláját, irodalom órákon léptünk fel”.

Aztán 1996-tól 2005-ig komoly szünet jött, majd, élve azzal a képességével, hogy a színpadon ott-honosan mozog és nincs mikrofonláza, előadásokat kezdett tartani pszichiátriai kongresszusokon. A zenének azonban nem mondott búcsút. Egyszer „rénékelt” egyik volt muzsikus társának, Dara Vilmosnak a lemezére, s egy sikeres kanadai turné után 2006-ban megalapították a ma is működő Strófa triót; az együttes mostanában többek között különféle zenei fesztiválokon lép fel.

A zenélés, minden jel szerint, elválaszthatatlan az életétől. Orvosként, pszichiáterként nem használja fel a praxisában?

– A váci kórházban, ahol sok éven át dolgoztam csináltunk zeneterápiás foglalkozásokat. Mostanában a trióval összehoztunk egy előadást a szerelemről,

amelyben van vetítés és élő zenélés, s – csak látszólag – szembe kerül egymással az irodalom és a tudomány. Egy másik ilyen műsorunk, ami most leköt minket, kicsit filozófikusabb: a sorsról, az igazságságról elmélkedünk, verseket és dalokat is beleszöve.

Hogyan lehet mindezt bírni energiával?

– Fiatalabb koromban elvállaltam a hétvégi és ünnepi ügyeleteket, s az ezért kapott szabadnapokon tudtam fellépni, meg műszak után, esténként... de ma már ez nem megy ilyen intenzitással. A jó kondihoz azonban bizonyára hozzájárul, hogy rendszeresen sportoltam és sportolok, korcsolyáztam, tollasoztam, rengeteget kerékpároztam. Az utóbbi években a tenisz és a sí a fő mozgásformám, és hetente legalább egyszer squash-ozom a feleségemmel és a fiammal. 54 évesen két kiskorú gyermekem is van, formában kell tartani magam.

Csák Elemér

„Gyerünk, menjünk vendégségbe...”

A Gereben zenekarnak nem lehet ellenállni. Ez derült ki a „Pszichiátria és zene” című szimpóziumon. A Léleknevelés Alapítvány ezúttal a Margit-szigetre invitálta vendégeit.

Két izgalmas témát tüntet fel a meghívó, úgymint Szirmai Imre: Hogyan keletkezik és mire jó a ritmus az idegrendszerben?, másodikként pedig Janka Zoltán: Kogníció körözés kék fényvel című előadását. A harmadik fellépő a Gereben együttes volt, akiknek ritmusa-hangulata napokkal később is itt dobog bennem. Füredi János professzor miután üléselnökként megnyitotta az estét, egyből „átadta” a szót Gerebenéknek. „Kiment a ház az ablakon, benne maradt a vénasszony...” Mindnyájan ritmus-

ra mozgunk ülvé. Hát, amikor megtudom, hogy a citeránál Túry Ferenc a bulímia, az anorexia mestere, a Magatartástudományi Intézet igazgató egyetemi tanára húzza, mellette a nem kevésbé érdekes Rácz Antal háziorvos. Harmadik társuk Farkas Zoltán (Batyú), aki az ütőshangszerekkel bánik úgy, mint ahogy táncolni tud. Hiszen a Harangozó Gyula-díjas koreográfus, néptáncművész, bejárta már a világ színpadait „táncolva”.

Szirmai professzor elkezdte előadását: telnek, múlnak a percek, de az algoritmus, valamint az EEG összefüggései valahogy távolinak tűnnek. Még a rengeteg táblázat és kísérleti eredmények bemutatása után is. Aztán belekapaszodom egy mondatba: „A látó és mozgatórendszer össze van kapcsolva.” A kivetítőn egy teszt magyarázata következik: zongoristák, nem zongoristák és Parkinson-kórban szenvedők részvételével. Csak az eredményt mondanám el: a nem zongoristák és a Parkinsonosok egyformán teljesítettek. Aztán bekúszott Bach, aki a Wohltemperiertes Klaviert úgy írta

Rácz doktor ritmikus tapsolásra okítja a nézőket

meg, hogy minden ujját használnia kell az előadónak, (nem véletlenül). A mozgásra kifejtett hatásban a ritmus uralkodik a dallam felett – hangzik a szentencia.

Janka Zoltán lép a mikrofonhoz. Nem a rendőrségi kék fényről beszél: kék vonal, pupilla, fényreflex. Egy biztos, hogy a kék fény javítja az aktivitást, fokozza az éberséget. (Mégiscsak van köze a rendőrséghez!) A ritmusért a baloldali félteke, a melódiáért a jobboldali felel. A gyerekeknél a zenetanulás segíti az agyfejlődést. Egy szép idézet: „A zene az érzélem gyorsírása!”

Akkor halljuk a zenét. Mivel a professzor úrtól elhangzott egy kijelentés, miszerint a depresszió kiesés a ritmusból, Gerebenék egy Szerotonin bluest adnak elő. Saját szöveggel, szó van benne a depresszióról, az infúzióról, meg az agresszióról.

Ettől kezdve „játszik az egész osztály”, ugyanis Gerebenék megtapsoltatják a vendégeket. Nem akárhogy, hisz a mindkét oldalnak más-más ritmust kell eltapsolnia.

Valamennyiünkben felhalmozódnak a Szerotonin nevű boldogsághormonok és önfeladten tapso-lunk, játszunk, úgy ahogy a zenekar csak akarja. Talán az ilyen fantasztikusan jó kedvet árasztó zenekart, receptre kellene felírni minden örömtelen depressziós-nak.

Bozsán Eta

„Embereket megérteni, velük együtt rezdülni és őket – érzéseikkel, gondolataikkal együtt – megörökíteni. Sokan felfedezték már, hogy a jó portré vagy riport legalább felerészben pszichológia. Sokszor magam is úgy érzem, a „lélekgyógyítás” és a fényképezés során ugyanazon készségeket használom” – olvashatjuk Ferenc Ákos honlapján, aki már óvodás korában azt tervezte, hogy orvos lesz. Így is történt. A fiatal pszichiáter munkáját és hobbiját, a fényképezést egyaránt szívvel-lélekkel műveli.

Ákos nem szokott megsértődni...

– Az tetszik legjobban a hivatásomban, hogy ez a leginkább emberközeli szakma, az orvosi szakmák között – mondja a Debreceni Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Általános Orvostudományi Karának pszichiáter rezidense. – Éppen ezért tartom abszurdnak azt a helyzetet, hogy egy orvosnak, főként egy kezdő orvosnak, aki kevesebb rutinnal rendelkezik, mint egy idősebb kolléga, tíz betegnél többel kelljen foglalkoznia egy általános pszichiátriai osztályon. Ettől pont a szakma esszenciája vész el, sokkal inkább kapkodássá válik a munka, és rohamosan nő a kiégés veszélye is. Eddigi élményeim alapján az ideális az, amikor egyszerre 4–8 betegem van, akikkel intenzíven tudok foglalkozni napi rendszerességgel.

Bár a mai magyar valóságban tizenöt beteg szinte idillnek számít, már ennél kisebb betegszámnál is gyakran frusztrált, hogy az adminisztrációs terhek és a rutinfeladatok mellett nincs elég idő mindnyájukkal a bizalmi kapcsolat kiépítésére, az érdemi munkára.

A családod mit szolt ahhoz, hogy a pszichiátriát választottad?

– Támogattak, egyáltalán nem volt ellenséges a fogadtatás. Igaz, akadtak olyan ismerősök, akik megkérdezték: „Pont pszichiáter?! Ha már orvos akarsz lenni, miért nem valami rendes szakmát választasz”? Egyébként nem tapasztaltam, és a mai napig nem tapasztalok semmiféle megbélyegzést. Szerintem a pszichiátria nem egy rossz választás, egy pszichiátriai szakvizsgával színesek a lehetőségek, jól el lehet boldogulni vele, főleg külföldön. Hozzáteszem, én magam nem tudom elképzelni, hogy tartósan letelepedjek egy másik országban, noha néhány év alatt meg lehetne keresni annyit, hogy életem hátralévő részében ne legyenek anyagi gondjaim. Szerintem nagyon so-

kat számít az a kultúra, amelyben felnövünk, és hiába tud valaki beilleszkedni, idomulni a környezetéhez – egy idegen országban mindig idegen marad. Azt viszont nem tartom kizártnak, hogy tapasztalatszerzés céljából kimenjek egy rövidebb időre, mondjuk egy-két évre.

2007-ben végeztél, tehát elég fiatal vagy. Ez mennyire befolyásolja a páciensek hozzáállását? Nem fordul elő, hogy bizalmatlanok veled?

– Dehogynem! A pálya elején a legtöbben szembesülünk ezzel – kisebb-nagyobb mértékben, ez nyilván attól is függ, hogy ki hány évesnek néz ki; engem általában fiatalabbnak saccolnak a koromnál. Egy-egy beteg felteszi a kérdést, hogyan is képzelem, hogy segíteni tudok, amikor jóval kevesebb élettapasztalattal rendelkezem, mint ő. Én ezt nem is tagadom, egész biztosan így van, sőt, a szakmai tapasztalatom is csupán két-három év, de ha az ember kellő önismerettel van felvértezve, az bizony nagyon sokat segít. A pszichés-mentális felkészítés egyik legfontosabb eleme, hogy az ember tisztában legyen a saját értékeivel, és gyengéivel.

Ahhoz, hogy egy ilyen – első ránézésre nem sok jóval kecsegtető – helyzetet kezelni tudjon, ne megsértődjön és inadekvátan reagáljon, válaszokkal kell rendelkeznie. Saját magával kapcsolatban, és a konkrét szituációban egyaránt.

Nagyon tudatosnak tűnsz. Kíváncsi vagyok, mi a véleményed a rezidensképzésről!

– Azt látom, amit az orvosképzésben általában; hogy az oktatás egy alacsonyabb rendű prioritás, mint például a kutatás. Ennek egyik következménye, hogy a gyakorlati képzés – legyen az belgyógyászat, pszichiátria, vagy bármi más – csorbát szenved. Miközben a gyakorlatot töltjük, sokunknak támad olyan érzése,

hogy a bennünket oktató orvosnak, miután napközben ezer dolga van, és a heti hatvanadik óráját dolgozza, már nincs elég ideje, szellemi, lelki kapacitása arra, hogy szívvel-lélekkel tanítson. Érthető, hogy így van, de nem jó. Tudjuk, hogy a pszichiátrián, többek között azért is, mert olyan szakemberhiány van, amilyen, elég nehéz az osztályokat működtetni, ott van a finanszírozás, ami ugyancsak az életet nehezíti, és még ha támogató is a légkör, arra már nem igazán jut energia, hogy felépítsék a képzést. Papíron megvannak a követelmények, de ezek nem specifikusan a pszichiátriára, hanem általában a szakképzésre vonatkoznak – nem csak nekünk, mindenkinek szólnak. A pszichiátriai képzés elméleti részét komolyabban kellene venni.

Azt mondd, több, átgondoltabb képzés kell, ugyanakkor tudod, hogy ennek megvalósítása finoman szólva nem könnyű feladat. Szerinted hogyan lehet kitörni ebből az „ördögi körből”?

– Nem tudom. Tényleg intenzívebb oktatásra van szükség. Persze, az előadásokon – a rezidensképzés ritka alkalmi során – nagyon jó és hasznos dolgok hangzanak el, de ez azért messze nem elég. Ráadásul, a szakvizsga-tételsorban van néhány megkerülhetetlen kérdés, amiről a legtöbb helyen egyáltalán nem esik szó – ilyen például, a személyiségfejlődés, vagy a pszichoterápia. Akinek megadatik, hogy magánúton pótolja a „hézagokat”, az nagyon szerencsés, a többieknek marad a magolás. Nehéz kiutat találni, hiszen egyfelől több képzés kell, ugyanakkor ott a másik oldal; hogy a szakorvosok rengeteget dolgoznak, sőt, nemcsak ők, sokszor mi is örülünk annak, ha végre pihenünk egy kicsit. Komoly erőfeszítés és nagyon lelkiismeretes mentalitás kell ahhoz, hogy valaki a szabadidejében is tanuljon. Pedig szükség lenne erre is – meg a lazításra is.

Ha már a lazítást emlegeted, mivel töltöd a szabadidőd?

– Nagy szerelmem a fényképezés. Már általános iskolás koromban érdekelt, később, a gimnáziumi évek alatt komolyan elgondolkodtam azon, hogy a fotózással kellene foglalkoznom. Otthon létrehoztam magamnak egy kis „fotólabort”, és egyre több hazai, majd külföldi szakirodalmat olvastam, illetve olvasok a mai napig. Az első felkérést a baráti körömből kaptam, egy zenekarról készítettem koncertfotókat, azután 2008-ban két baráti pár megkért, hogy én örökítem meg az egybekelésüket – azóta öt esküvőn „vagyok túl”. Végtelen mennyiségű tanulnivaló áll előttem, ezért amikor időm engedi, igyekszem továbbképezni magam. Ha komolyan foglalkozom valamivel, azt szeretném a tőlem telhető legmagasabb szinten végezni – ez a pszichiátriára és a fotózásra egyaránt igaz.

Bulla Bianka

A történet úgy kezdődött, hogy Szabó Péter pszichiáter – aki a Pszichiátriai Szakmai Kollégium Finanszírozási Bizottságának vezetője volt, korábban pedig éveken át az MPT Etikai bizottságának elnöke – a szombathelyi egyetemi kórházban egy szervezési nézeteltérés után elvesztette állását. A Magyar Orvosi Kamara hirdetésére beadta pályázatát külföldi munkavállalásra. Két nap múlva már visszahívták, s alig egy hónappal később feleségével és még három kollégájával Svédországba repült, hogy megnézzék, mit kínálnak arrafelé...

Egy Svédországba „szakadt lélek” ...

Hogyan telt a hat év, hiszen akkoriban lépték át egy hároméves szerződéssel a magyar-osztrák határt, hogy majd Örebroban, az Egyetemi Oktatókórház Pszichiátriai Klinikáján pszichiáterként keressék boldogulásukat?

– Azt azért hozzátenném, hogy jelenleg, engedve a szívélyes invitálásnak másfél éve Halmstadban (Göteborg és Malmö között félúton), egy tengerparti kisvárosban élünk és dolgozunk. Mi történt velünk? Megtanultunk egy nyelvet, hogy segítő kapcsolatot alakíthassunk ki a betegekkel, értekezünk a kollégákkal, és hogy egyáltalán elboldoguljunk a mindennapokban. Nem volt könnyű, és most sem az! De ma már valahogy könnyebb helyére tenni azt a mindennapos kudarcélményt, hogy talán soha nem tudom azt és úgy elmondani svédül, ahogy magyarul, a pszichiáterekre jellemző furfangokkal és csavarokkal meg tudnám oldani. Ehhez talán az kellett, hogy az ember megkösse a maga kompromisszumát a szerepével kapcsolatos elvárásokkal, és megélje, hogy ez is működik, így is lehet. Így aztán az első hónapok lelkesedése, ha le is tisztult, de nem fogyott el, sőt a jobb nyelvtudás biztonságot ad a szakmai vitákban, érvelésben, például, ha megpróbáljuk a magyar kezelési kultúrával úgymond javítani a svéd rendszert. Az ilyen viták is más dimenziót jeleznek. Magyar viszonyok között elképzelhetetlen, hogy tiltakoznunk kell, ha néha-néha megpróbálkoznak a pszichiátriai gondozókban a rendelési idők felett örökös titkárnők azzal, hogy a megállapodás szerinti napi négy betegtalálkozás felett még valakinek időt adjanak. Belátom, gonosz dolog erre panaszkodni, miközben otthon a gondozóban dolgozó kollégáknak nem ritka a napi 20–30 beteg sem. Mondanom sem kell, hogy itt mindenkinek természetes az időpontra rendelés, egy első interjúra 90 perc, egy kontrollra 60

perc a normaidő, adminisztrációval együtt – általában délelőtt és délután 2-2 találkozást tervezünk. És akkor a munkafeltételekről, bérekről ne is beszéljünk.

Hogyan működik az ügyeleti rendszer?

– Itt maximum havi 4 ügyeletet adnak a szakorvosok, durván tehát heti egy ügyelettel lehet számolni, ebből egy eshet hétvégére. Az itteni rendszerben a szakorvos és az első vonalban dolgozó nem-szakorvos is otthon ügyel, akkor megy az osztályra, ha hívják. A primér ügyeletes, többnyire medikus vagy rezidens a háttérben lévő szakorvosnak referál, aki csak akkor megy be, ha feltétlenül kell. Minden egyes telefon, amit a belső szlengben egyszerűen és szó szerint fordítva csak „zavarásnak” neveznek, fél óra tényleges munkavégzésként kerül regisztrálásra, ami naptól és napszaktól függően szorozza fel az órabértől függő ügyeleti órabért. Ez például hétköznap éjjeltől reggel 7-ig, illetve hétvégeken duplaszorozót jelent. Aztán az ember a végelszámolásban választhat, hogy ezt pénzben vagy szabadidőben, ezen belül milyen arányban kéri. Vissza az orvosszerephez, ami szintén más egy kicsit. Itt alapvetően azt várják az pszichiátertől, hogy diagnosztizáljon, irányítsa, használja a rendszer erőforrásait (nővérek, szociális munkás, pszichológus, gyógytornász, munkaterapeuta stb.), valamint rendelkezzen a gyógyszeres kezeléssel, és persze gyártson szakvéleményeket táppénzről, rokkantostásról. Ebből adódóan – és persze a már említett nyelvi korlátokból – pszichoterápiás gyakorlatunk szépen elsorvadni látszik, és felerősödött a farmakoterápiás vonal. A rendszer számára természetes, ha valakinek „beszélgetős terápia” kell, akkor a pszichiáter tovább passzolja az ügyet valaki másnak. És ez nem azért van, mert a pszichiáterek többsége nem született svéd... ez egy másik szerep az it-

teni munkamegosztásban. A napi munka mellett bevonnak minket a szakemberképzésbe, vagyis a háromhavonta érkező medikuscsoportok (4–6 fő) pszichiátriai felkészítésébe. Ez, nem tagadom, számunkra a tanítva tanulást jelenti, ahol a siker érdekében az összegyűjtött háttéranyagokból powerpoint előadásokba tömörítve kezd összeállni egy kerek pszichiátriai oktatócsomag. Ezt a medikusok megkapják elektronikus formában is egy 2 GB-os pendrive-on. Emellett felhasználva, az „egy kép ezer szert többet mond egy szónál” mondást, alkalmazunk játékfilm részleteket témánk illusztrálására, amit meglepődve, ám pozitívan fogadnak.

Semmi sem hiányzik?

– Nem véletlen, hogy álmaimban gyakran találkozom kongresszuson magyar kollégákkal, előadók – vagyis valami mégis hiányzik. Hiányzik az a közvetlen kapcsolat a szakmai közélettel, az előadások, a szakmai véleményformálás esélye, ahogy az otthon volt, és meghatározta pályafutásomat.

mat. Itt is rendszeresek azok a kongresszusi utazási lehetőségek, amiket a gyógyszeripar szponzorál, így volt lehetőségem személyes találkozásoknak örülni magyar barátaimmal a világ legkülönbözőbb részein Torontótól Isztambulig. Van azonban egy lényeges különbség! Az utazási költségek 50%-át itt a munkáltató állja, így komolyabb beleszólása is van a döntésekbe, másrészt az orvosi fizetések lehetővé teszik, hogy akár egészében is kifizesse valaki a részvételi díjat. Ebből következik, hogy a svéd kollégák szét tudják választani a turistautat és a kongresszust. Aki egy csoporttal részt vesz mondjuk az ECNP-n, számíthat rá, hogy minden este a közös vacsora előtt egy órás csoportmegbeszélés lesz arról, ki-mit látott-hallott, milyen tapasztalatokat szerzett, ugyanígy a hazaérkezéskor az itthon maradó kollégák is elvárják a beszámolót. Ezzel együtt a munkáltató kötelezően biztosítja az évenkénti 2–4 továbbképzésen való részvétel anyagi hátterét.”

Eldőlt már, meddig maradnak, mi a terve a családnak?

– Hároméves szerződéssel jöttünk ki, amiből egy év múlva határidő nélküli lett. Utóbbi választottuk, tudtuk, hogy tovább maradunk. (Szabó doktor felesége Ba-

logh Vera szintén pszichiáter – a szerkesztő megjegyzése) Kihúzzuk a nyugdíjig. Tavaly ősszel az egész család megkapta a svéd állampolgárságot, azóta kettős állampolgárok vagyunk. Csemeténk kétnyelvű, a kollégák megjegyezték, hogy akcentus nélkül beszél a „birodalmi svédet”, de bízhatunk benne, hogy könnyen elsajátítja a „hallandi” dialektust is. Halmstadban a svédek „nyári városában” (itt lakik a Roxette-s Per Gessle is) a magasabb ingatlanárak mellett sem gond két orvosi fizetésből (természetesen bankhitellel) kertes házat venni egy szociálisan nem-hátrányos városrészben, és a feltöltődéshez elengedhetetlen téli és nyári utazás sem lehetetlen. Jól érezzük magunkat, és bár néha jó lenne az elszakadt lelkeket anyanyelven foltozni”, mégis maradunk Svédországban, szemben azokkal a minden elismerést megérdemlő barátainkkal, akik „kalandvágyból otthon maradtak.”

Csák Elemér

A bor szimpóziuma

A bor organoleptikus élményt ad, azaz minden érzékszervünk egyszerre érzi. Megcsodáljuk a színét, koccintásnál a hangját, meghatározó szerepe van az illatának, s sokszor behunyt szemmel próbáljuk azonosítani az ízelet, egyenként felfedezve és hasonlítgatva őket más, ismert gyümölcsökhöz, ételekhez. Következzék a bor dicsérete Haraszti Lászlótól.

Korunk jelenségei erősen hasonlítanak a hedonisták felfogásához, akik a pillanatnyi örömet helyezték minden elé, a múlt és jövőbeli gyönyörök elé is. Manapság ugyanis az instant igények diktálnak, azonnal meggyógyulni, fájdalommentesíteni, ha kövér fogyjon le, a pattanás most múljon el, az éhességet, szomját még az utcán csillapítani. A szexuális vágyat a pornóipar, a kíváncsiságot a valóvilág show elégíti ki, az azonnali mámorhoz ott vannak a drogok, izmaink fejlődéséhez az anabolikus szteroidok. Az unalomtól való rettegés (horror vacui) miatt állandóan szól valami, televízió, mp3, rádió... otthon, áruházban, étteremben. Ha nem sikerül az

instant vágyat kielégíteni, annak elbizonytalanodás, szorongás, depresszió lesz a következménye, externalizáció esetén pedig querulancia, hibáztatás, pereskedés.

Ez a hozzáállás, a rögtön elérhetőség viszont leértékeli az élvezeteket, mert olyan mennyiségben kell, hogy rendelkezésre álljon, ami a minőséget elmossa, a fogyasztókat igénytelenné teszi.

Húsz éve Magyarországon azt sem lehetett tudni, hogy létezik jó bor. Bor volt, szőlőből készült, de igénytelen, nagy mennyiségben termelt alkoholtartalmú ital. Most már léteznek igényes, magas szintű technológiai tudással elkészített igazi borok is, ám a piacot elöntik a hazug, boripari termékek. Jönnek bel- és külföldről tömegével azok az olcsó ipari borok, amelyek ugyan szőlőből készülnek, de bizonyos kémiai metódusok segítségével olyanná teszik őket, mintha jó borok lennének. 326 féle adalékanyag engedélyezett a borkészítésnél. Mesterséges csersavtól kezdve füstölt faforgácson keresztül a színezékekig számtalan anyaggal próbálják feljavítani az italt. A cél: többnek mutassa magát, mint amennyit ér. Más esetben a gyárilag tenyésztett erjesztőgombák miatt válnak egyen ízűvé a borok. (Eredetileg a levegőben terjengő gombák kell, hogy elindítsák az erjedést, ám ezek lassabban dolgoznak, kevésbé lehet programozni hatásukat.) A legrosszabb nem is ez a fajta ipari bor, hanem a szőlőt sem látott kannás hamisítvány, ami országunkban a borforgalom 30%-át teszi ki.

Menekülvén az ipari beavatkozástól, örömmel kóstolok egyszerű borokat is. Minap egy palack 2005-ös Merlot bontottam Vas megyéből. A Szombathelytől húsz kilométerre lévő faluból egy Szax Béla nevű parasztember termelte. Hatvan év körüli köpcös ember, s bár egész életében bort készített – elsősorban saját magának –, de ez élete második

palackozása. Az elsőre 2003-ban egy barátommal beszéltek rá. Őszinte parasztbodyor, minden rafináltság nélkül, primitív szőlőzamatok jönnek elő belőle, ilyenekkel csak az találkozhat, aki lemegy falura és ott, a pincében kóstolgat gazdákkal, akiket senki sem ismer a falu határán kívül. Nem is bánják ezt, ők sem akarnak nagyon másokat megismerni, jól elvannak. A borban talán fellelhető egy kis direkt termő beütés is, de ez külön bájt kölcsönöz neki. A borfogyasztás céljai közül maradunk az élvezetnél.

Az élvezeti eszközök: olyan anyagok, amelyek nem kizárólag a test állományának építésére, vagy energiavesztésének pótlására szolgálnak, hanem életműködésünket kedvezően befolyásolják, közérzetünket javítják. E megfogalmazás körülírja a katalizátor szerepét. A katalizátor nem vesz részt a kémiai reakciókban, de jelenléte meggyorsítja azok lezajlását.

Életműködéseink kedvező befolyásolásának megvan a biológiai útja (pszicho-immunológia, endorfinok stb.), ám a fő kérdés az, hogy tudunk-e élni azzal a lehetőséggel, amit ez a katalizátor nyújthat. A katalizátoros autó kevesebbet fogyaszt, környezetét kevésbé szennyezi.

Lehet-e párhuzamot vonni, miszerint az élvezeti örömmel élni tudó emberek kevesebb energiát pazarolnak, s környezetüket kevésbé szennyezik? Aki tud örülni az életnek, aki el tudja engedni magát, arra igenis igaz ez az állítás. Az ilyen emberek nem görcsösek az állandó feszültségtől, a szorongás nem bénítja őket, s családjukkal, barátaikkal is toleránsabbak.

A bor élőlény. Van fiatalsága, érett, s öregkora. Tud tüzes lenni, bársonyosan gömbölyű – mint egy női váll –, fűszeres, összetett, könnyed, kacér. S miközben iszogatom, lehet sovánka, telt vagy testes, mikor melyikhez van hangulatom, mégsem csalom meg közben az egyiket a másikkal... Szinte nincs olyan emberi jelző, amelyet a borra ne használnának.

A görögök a szimpóziumok (ami az étkezést követő poharazást jelent) alkalmával először megválasztották a Symposiarchost, a vezetőt. Ő határozta meg a bor hígításának arányát, hogy ki hány pohárral köteles inni, mikortól igyanak színborot, merre haladjon a társalgás iránya, hisz nem egyszer tárgyaltak ilyenkor tudományos, különösen bölcséleti kérdéseket – ahogy megismertük Platon, Xenophon művein keresztül. A rómaiak Arbitr Bibendinek hívták ezt a személyt, aki meghatározta a mértéket (ez vezetett az etika kifejlődéséhez is). A borivás tehát nem felelőtlen tevékenység. A szimpóziumokon nem csak akadémikus társalgás folyt. Megfordultak ott fizetett táncosok, táncosnők, csepűrágók, dalnokok segítették a társas énekek előadását. Jól érezték magukat az ott lévők.

A bort használhatjuk ellazulásra, gondúzásra (fájdalomcsillapítás), kommunikációs eszközként, mert a bor közelebb hozza az embereket, feloldja a határokat, idegenekkel is szívesen beszélgetni kezdünk; duzzasztja az érzelmeket nyílnak a gátak, nyílnak a virágok. Hozhat a bor mámort is, elvarázsolt világba kerülsz, ahol minden kicsit más. Omar Khajjám XI. században élt perzsa költő, matematikus, négy soros verseit (a rubayat-k) százával szentelte a bornak. Egy a sok közül, Szabó Lőrinc fordításában:

*Bölcs tobzódás szökött szívembe; lásd:
Új asszony hoz házamba új varázst;
A vén, meddő Észet elhagyom, hogy a
Szőlő lányával kössek újra nászt.*

Harmadszor is Business Superbrands az EGIS

Az idén harmadik alkalommal ítélte oda a 18 tagú, független szakemberekből álló zsűri a Business Superbrands díjat, az EGIS márka pedig harmadszor nyerte el a kiválóságot elismerő megkülönböztető jelzést.

Hat éve működik Magyarországon a Superbrands program, 2008-ban indult útjára a nemzetközi piacon már

Britanniában jött létre és ma már világszerte 82 országban működik. Ahogyan ismertetőjében írja: „A Business Superbrand az a márka, amely saját területén kitűnő hírnevet szerzett. A márkához kapcsolt értékek olyan érzelmi és/vagy kézzelfogható előnyöket nyújtanak, amelyeket az üzleti szféra szereplői elvárnak, elismernek, és amiért megbíznak benne. Egy Business Superbrand a minőséget, megbízhatóságot és kiválóságot képviseli.”

Az EGIS 2008, 2009 után 2010-ben is kiérdemelte a márkák versenyében a Business Superbrands díjat. Az elismerésre sem pályázni, sem jelentkezni nem lehet, a jelöltek listájára a zsűri javasolja a cégeket és márkákat, és a bírálók saját tapasztalatuk és szaktudásuk alapján ítélik oda a díjat. Az EGIS márka mostantól egy évig ismét viselheti a Business Superbrands jelet, amely az üzleti életben a minőséget, a kiválóságot jelképezi. Nevünk egy újabb rangos elismeréssel forrott össze: a Business Superbrands-szel az üzleti megbízhatóságot, a márka erejét, a cég értékrendjét, és társadalmi szerepvállalását ismerték el.

Cégünk kutatás-fejlesztési, az innovációs tevékenységét innovációs díjaink fémjelzik, generikus fejlesztésű készítményeinkért hat alkalommal kaptunk Innovációs Díjat, egy gyógyszerünk pedig elnyerte az Év gyógyszerére kitüntető címet. A Progress Research 2005-ben, 2006-ban, 2008-ban és 2009-ben készült felmérése során a megkérdezett orvosok az EGIS-t választották az év gyógyszer-vállalatának, a legtekintélyesebb, legjobb hírű és leginkább etikus vállalatnak a kardiovaszkuláris termékek gyártói közül.

OKLEVÉL

A Szakértő Bizottság döntése alapján
2010-ben a

EGIS

márka elnyerte
a Business Superbrands kitüntetését.

Kázmér Judit
a Business Superbrands
Szakértő Bizottság elnöke

Witzoldenszky András
a Superbrands Magyarország
igazgatója

BUSINESS
Superbrands
2010

évek óta meghatározó Business Superbrands program, amely a magyarországi cégek, illetve márkák legkiválóbbjait mutatja be. A bizottság évről évre az üzleti élet kiválóságainak ítéli oda a kitüntető címet. A Brand Council egyébként független szervezet, amely 1995-ben Nagy-

A Business Superbrands cím újabb igazolása annak, hogy elkötelezettségünk a kutatás-fejlesztés, az innováció, a minőség és megbízhatóság mellett a független értékelők szerint is elismerésre méltó.

Hagyományaink gazdagok: közel száz éve működünk Magyarországon, jogelődünknel nyolcvan évvel ezelőtt kezdődött a felfedező kutatás. Bevételeink arányában ma már mi fordítjuk a harmadik legna-

gyobb összeget kutatás-fejlesztésre a közép-kelet-európai régió összes iparvállalata közül, a hazai gyógyszeripar egyik legnagyobb exportőrévé váltunk, az elmúlt évtizedekben kiépített vállalatcsoportunk révén külföldön is elismertté vált az EGIS márkanév. A jól ismert EGIS-logó mellé odakerült a Business Superbrand 2010 logó is.

Bővebben honlapunkon tájékozódhatnak: www.egismed.hu

BUSINESS 2010 Superbrands

Firefox Fájll Szerkesztés Nézet Előzmények Könyvjelzők Eszközök Ablak Súgó
Egis Med - Információs oldal egészségügyi szakembereknek
<http://www.egismed.hu/> Google

EGIS Med
INFORMÁCIÓS OLDAL EGÉSZSÉGÜGYI SZAKEMBEREKNEK

Üdvözöljük
az **EGIS Nyrt.** egészségügyi szakembereknek szóló honlapján!

Bejelentkezés Regisztráció

- ▶ Terápiás területek
- ▶ Cikkek, hírek
- ▶ Gyógyszerek
- ▶ Kongresszusok, rendezvények

EGIS Az EGIS Nyrt. vállalati honlapját az alábbi linken érheti el!
Felhasználási feltételek
Copyright 2010. EGISmed Minden jog fenntartva!

2010 májusában indult újtjára az Egis egészségügyi szakembereknek szóló honlapja az Egismed. A portálon nyolc szakterületen (hipertónia, kardiológia, diabetológia, gasztroenterológia, pszichiátria, neurológia és klinika onkológia) olvashatnak érdekes szakmai információkat. A honlapon megtalálható az Egis gyógyszereinek részletes leírása, klub-rendezvényeink anyagai, beszámoló országos egészségügyi projektjeinkről, és természetesen a Lélekemelő és a beKopogtató eddig megjelent számai. Regisztrált tagjainknak havonta hírlevelet küldünk.

Éljenek Önök is a lehetőséggel és regisztráljanak honlapunkon!